

Az Országos Műszaki Könyvtár első négyhónapos szakkönyvtáros tanfolyama

A könyvtárügy szocialista fejlesztésével együtt napirendre került a vállalati és intézeti műszaki könyvtárak eddig elhanyagolt kérdése is. Az e téren fennálló helyzet tanulmányozása legtöbb esetben azzal a megállapítással járt, hogy a szakkönyvtárosoknak eddig nem volt alkalmuk a számukra szükséges könyvtári alapismeretek gyors elsajátítására.

Ugyanakkor az egyes termelési szaktárca utasításokat adnak ki a műszaki könyvtárak fejlesztésére és a szakkönyvtárosi munka előfeltételeként bizonyos könyvtártechnikai minimumot is előírnak. A népművelési minisztérium 1954. május 28-án megjelent utasítása pedig — melyet e cikk után teljes terjedelmében közlünk — a függetlenített műszaki könyvtárosok alkalmazását szakkönyvtáros vizsga letételéhez köti.

Az Országos Műszaki Könyvtár ezért olyan tanfolyamokat szervezett, ahol a műszakilag képzett, de könyvtári szakképzettséggel, vagy gyakorlatlaltal nem rendelkező könyvtárosokat szakkönyvtáros vizsgára készít elő. Az első ilyen tanfolyam 1953. december 8-án kezdődött és 1954. április 13-án fejeződött be igen nagy érdeklődés mellett. Erre a tanfolyamra az eredetileg tervezett 40—50 főnyi létszámmal szemben a szakminisztériumok több mint száz könyvtárost jelöltek ki. Később ez a szám még tovább növekedett, úgyhogy végeredményben az OMK* 110 hallgatót vett fel a rendes tagozatra és további 28 hallgatót (főleg vidéki munkahelyeken dolgozókat) a később megszervezett levelező-tagozatra. A rendes tagozat részére megtartott 17 foglalkozási napon átlag 93—95 hallgató vett részt.

A hallgatóság összetétele nagyjából azt tükrözte, hogy a tanfolyam valóban reális szükségleteket elégített ki, amikor a műszaki könyvtárosok számára szükséges könyvtártani alapismereteket különleges

munkakörüknek megfelelően igyekezett sürített formában előadni. A tanfolyamon résztvevő hallgatóknak több mint fele (53 százalék) függetlenített műszaki könyvtáros; a többség (56%) egyetemi, műszaki egyetemi, érettségi, vagy ezzel egyenértékű műszaki képzettséggel rendelkezett. Ezzel szemben 85%-nak semmiféle könyvtárosi képzettsége nem volt és a hallgatók többsége (58%) csak 1—2 évi könyvtári gyakorlattal rendelkezett.

Az oktatás módszerei

Az OMK módszertani csoportja a szokásos előadások mellett súlyt helyezett a könyvtárosi munka gyakorlati bemutatására, a szemléltetésre és arra, hogy a hallgatók több alkalommal maguk is közöljék kérdéseiket, kívánságait, észrevételeiket a tanfolyammal kapcsolatban.

A gyakorlati jellegű előadásokat — címléírás, osztályozás — gyakorlati órák kísérték, amennyire azt a nagy létszám és helyiségviszonyok között meg lehetett oldani. Több tantárgy anyaga vetített képes előadás formájában került feldolgozásra és bemutatásra is. (Címléírás példátár, könyvraktározás, könyvtári berendezések, a nyomdászat története, az OMK munkája.)

A tananyagban alkalmilag beiktatott konzultációs órák megteremtették az előadók és hallgatók személyes kapcsolatát és jó gondolatokat vetettek fel az oktatási módszer továbbfejlesztéséhez. Ezeknek az óráknak volt köszönhető, hogy a tanfolyam vezetősége menetközben a gyakorlati követelményeknek megfelelően bővítette az oktatást.

A hallgatók gyakorlati tanulmányozásának és alkalmazásának megkönnyítésére könyvtárlátogatások során a résztvevők több csoportra osztva a Műszaki Egyetem Központi Könyvtára és az Országos Műszaki Könyvtár működését a helyszínen tekintették meg.

* Országos Műszaki Könyvtár.

A tananyag

A tanrendet az OMK a fenti szempontok figyelembevételével úgy igyekezett összeállítani, hogy a hallgatók a könyvtári szakismeretek mellett az ideológiai összefüggéseket is áttekinthessék. A tantárgyak, illetve a megtartott előadások a következők voltak:

1. Könyvtárhálózat, egyes nagy-könyvtárak munkájának ismertetése, könyvtárlátogatás, kiskönyvtárak szervezése és munkaterve.
Előadók: Povárny Jenő (az OMK vezetője), Kondor Imre (Bp., Műsz. Egy. Közp. Könyvtárának vezetője), Jánszky Lajos (az OMK osztályvezetője) 6 óra
2. Szerzeményezés.
Előadó: Lóránt Endréné (OMK) 3 óra
3. Feldolgozás, katalógus-elmélet, katalógizálás.
Előadók: Sebestyén Géza és Faragó Lászlóné (Műsz. Egy. Közp. Könyvtára) 15 óra
4. Szakozás, osztályozás.
Előadó: Hollós Miklós (OMK) 25 óra
5. Könyvtári raktározás, könyvtári berendezések, olvasószolgálat, könyvtár-propaganda.
Előadó: Tombor Tibor (OMK osztályvezetője) 14 óra
6. Műszaki tájékoztatás, bibliográfia, dokumentáció.
Előadó: Lázár Péter (KÖZTI) 13 óra
7. Nyomdai ismeretek.
Előadó: Kéki Béla osztályvezető (Műsz. Egy. Közp. Könyvtára) 4 óra
8. Dolgozatírás. (2 alkalommal) 4 óra
9. Konzultáció, dolgozatok megbeszélése, tanfolyamnyitás, záróünnepség 5 óra

89 óra

Az oktatás hetenként egyszer, keddi napokon délelőtti folyt.

Kiadott jegyzetek

A tanfolyam hallgatói a következő jegyzetanyagot kapták:

1. Könyvtári hálózat. (Jánszky Lajos).
2. Szerzeményezés. (Lóránt Endréné).
3. Feldolgozás és katalógus-elmélet. (Sebestyén Géza).
4. Katalógizálás, címfelvétel. (Faragó Lászlóné).
5. Osztályozás. (Hollós Miklós).
6. Könyvraktározási rendszerek. (Tombor Tibor).
7. Könyvtári berendezések (Tombor Tibor).
8. Műszaki tájékoztatás, bibliográfia, dokumentáció. (Lázár Péter).

9. Nyomdászati eljárások. (Kéki, Béla).
10. Olvasószolgálat. (Tombor Tibor).
11. Könyvtár-propaganda. (Tombor Tibor).

A jegyzetanyag kiosztása jó alkalom volt arra, hogy a tanultakkal párhuzamosan más segédeszközök is előmozdítsák a hallgatók könyvtári munkáját: az OMK ajánló bibliográfiáinak egy-egy sorozatát, az ETO főosztályainak és a 6-os főosztály felosztásának a Nehézipari Könyvkiadó által rendelkezésre bocsátott tematikus táblázatát, a címfelvételvezetés megkönnyítését szolgáló útmutatót, a Műszaki Egyetem Központi Könyvtára által rendelkezésre bocsátott könyvtári útmutatót, az újonnan megjelent nehézipari könyvek jegyzékét, szakkönyvtárakat érdeklő könyvtári szabványok, jogszabályok és konzultációs kérések jegyzékét is megkapták a hallgatók.

Előmenetel

A hallgatók két alkalommal írásbeli dolgozatban számoltak be előmenetelükről. Az első dolgozat 11 kérdésének tárgya a könyvtáraknak a szocializmus építésével összefüggő feladata, a könyvtárban néhány alapvető problémája és a szerzeményezés volt; a második dolgozat 10 kérdése a katalógus-készítést és használatát, az osztályozás elvi kérdéseit, a raktározási rendszereket, a könyvtárszervezést és a hallgató saját munkahelyének problémáit ölelte fel.

A dolgozatokat a módszertani csoport kérdésekként bírálta és osztályozta. Az átlagos eredmény mindkét esetben 4,3, vagyis jó volt. Az átlagon belül a hallgatók egy része lényeges haladást mutatott fel a két dolgozat között: míg az első dolgozatok közül 22, addig a második dolgozatok közül már 33 kapott 5-ös osztályzatot.

Hiányosságok, tanulságok

Az első szakkönyvtáros tanfolyam — eredményei mellett is — még kezdeti nehézségekkel küzdött. Az előadóknak az idő rövidsége miatt nem volt módjuk például a tananyagot minden tekintetben összehangolni. Az OMK éppen ezért az eddigi tapasztalatok hasznosítására és a jövőben követendő módszerek kialakítása céljából előadói konferenciát rendezett.

A hallgatóság túlnagy létszáma akadályozta a gyakorlati munkát. A jövőben megtartandó tanfolyamok hallgatói létszámát ezért legfeljebb 40—50 főre kell korlátozni, esetleg több párhuzamos tanfolyam megszervezésével.

Nehezítette az oktatást egyes segédeszközök, így különösen a címléírás szabvány (MNOSZ 3424) hiánya, amelyet gya-

korlati órák közbeiktatásával csak részben lehetett pótolni. A kiadott jegyzetanyag korlátozott példányszáma miatt nem elégtettük ki a társintézmények e téren támasztott igényeit.

Hiányosság volt az is, hogy a tervbevevett nyomdai üzemlátogatásokat és a kisebb műszaki könyvtárak helyszíni tanulmányozását már nem lehetett megvalósítani, holott a tapasztalatcsere érdekében ez a módja igen hasznos a hallgatóság előmenetele szempontjából.

Újabb tanfolyamok

Az OMK az első tanfolyam tapasztalatai alapján megkezdte újabb szakkönyvtáros tanfolyamok előkészítését. Az előadók e célra összehívott értekezletén a következő alapelvek alakultak ki:

A kiadott jegyzetanyagot át kell dolgozni, rövidítésekkel és kiegészítésekkel kell egységesebbé tenni;

Szükség van az előadók munkájának módszertani irányítására menetközben is. Ezért háromtagú módszertani bizottság alakult, amely a jegyzetek átdolgozása mellett az irányítást is ellátja;

Fejleszteni és fokozni kell a szakkönyvtáros oktatásban a szemléltető módszert és több gyakorlati foglalkozást kell a tantervbe felvenni.

Az OMK mindent elkövet, hogy szeptemberben a szakkönyvtárosok oktatása már kész jegyzetanyaggal és tematikai szempontból egységesebb és egyben gyakorlatibb tanterv alapján indulhasson meg.

ORMAY IMRE

A népművelési miniszter 11-1-18/1954. Np. M. számú u t a s í t á s a a függetlenített vállalati műszaki könyvtárosok képesítéséről

A 2042/13/1952. Mt. h. sz. határozatban foglalt felhatalmazás alapján az alábbiakat rendelem:

1. §.

Minden függetlenített vállalati műszaki könyvtárosnak (a továbbiakban: könyvtáros) vállalati műszaki könyvtárosi képesítő vizsgát (továbbiakban: vizsga) kell tenni.

A jelen utasítás megjelenésének idején már működő könyvtárosok és azok, akik 1954. június hó 1-ig kerülnek munkakörükbe, 1955. június 1-ig, azok a könyvtárosok pedig, akik 1954. június hó 1. napja után kerülnek munkakörükbe, a munkába állásuktól számított 1 éven belül kötelesek a vizsgát letenni.

2. §.

A vizsgabizottság az Országos Műszaki Könyvtárban működik; elnökét a népművelési miniszter, egy tagját a Pedagógiai Főiskola könyvtáros tagozata és egy tagját az Országos Műszaki Könyvtár jelöli ki.

A vizsgabizottságot szükség szerint az Országos Műszaki Könyvtár vezetője hívja össze.

A vizsgabizottság a vizsgázó szakképzettségéről szavazattöbbséggel dönt és a sikerrel vizsgázó könyvtáros részére a melléklet szerinti bizonyítványt állítja ki.

3. §.

A vizsga anyaga azonos az Országos Műszaki Könyvtár vállalati műszaki könyvtáros tanfolyamainak anyagával. (Az érdekelt könyvtárosok az Országos Műszaki Könyvtártól térítés ellenében megszerezhetik.)

4. §.

A vizsgára az utasítás megjelenésétől kezdve az Országos Műszaki Könyvtárnál lehet jelentkezni.

5. §.

Sikertelen vizsga esetén a vizsgát három hónap elteltével meg lehet ismételni.

6. §.

A vizsgákról naponta jegyzőkönyvet kell készíteni, amit a vizsgabizottság minden tagja aláír. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a vizsgák eredményét és a vizsgabizottság tagjainak a bizottság döntésével ellentétes esetleges észrevételeit. A jegyzőkönyveket az Országos Műszaki Könyvtárban összegyűjtve kell megőrizni.

Az Országos Műszaki Könyvtár a vizsgázókról betűrendes névsort köteles vezetni, a vizsga időpontjának és a bizonyítvány számának feltüntetésével, külön a sikerrel vizsgázott és külön a vizsgán meg nem felelt könyvtárosokról.